

SUGESTII METODOLOGICE PRIVIND REZOLVAREA TESTULUI DE EVALUARE

Constantin ȘCHIOPU

Universitatea de Stat din Moldova

În articol este abordată problema evaluării succesului școlar prin intermediul testului. Se insistă asupra mai multor erori care, de regulă, sunt comise de elevi în rezolvarea următoarelor tipuri de itemi: identificarea și comentarea unui motiv literar atestat în operă; descifrarea/ comentarea semnificației titlului în raport cu mesajul global al operei; interpretarea unei figuri de stil și raportarea ei la altă figură de stil dintr-un al doilea text; comentarea mesajului global al operei prin raportarea lui la o afirmație anume; raportarea operei la un gen și la o specie literară; comentarea rolului diferitelor părți de vorbire; caracterizarea unui personaj literar. Totodată, sunt propuse mai multe sugestii cu privire la modul de rezolvare a itemilor în cauză în vederea lichidării lacunelor.

Cuvinte-cheie: test, item, evaluare, greșeli, modalități, operă literară, motiv literar, figură de stil, personaj, mesaj, receptare.

METHODOLOGICAL SUGGESTIONS REGARDING RESOLVING THE EVALUATION TEST

In this article there is highlighted the assessment of school success by the mean of evaluation test. It is insisted on a couple of errors usually taken by the students when solving the following types of items: identifying and interpreting a literary motif attested in the literary work, commenting the overall message of the literary work by relating it to a specific statement, attributing the literary work to a specific literary specie and genre, describing the role of different parts of speech, characterizing a literary character. Moreover, there are suggested some ideas regarding the way of solving this items so that there would not be any shortcomings.

Keywords: test, item, assessment, errors, methods, literary work, literary motif, tropes, character, message, reception.

Înțelegem ca ansamblu de activități, în funcție de anumite intenții, ca un proces multidimensional, evaluarea succesului școlar, conform opiniei lui Sorin Cristea, vizează totalitatea rezultatelor elevului, privite din perspectivă informativă (nivel științific, capacități/aptitudini intelectuale) și formativă (atitudini motivaționale și caracteriale importante pentru reușita școlară). Această acțiune, în accepția cercetătorului, relevă și limitele progresului școlar, care exprimă gradul de realizare a obiectivelor specifice la nivelul condițiilor concrete de învățare ale fiecărui elev și colectiv de elevi [1, p.247].

Evaluarea prin teste de cunoștințe este un procedeu ce valorifică ansamblul de probe standardizate la nivelul conținutului, al condițiilor de aplicare, al criteriilor etalonate. Testele constituie, în general, niște instrumente orientate spre cunoașterea fondului informativ-formativ dobândit de personalitate în procesul educativ [3, p.98].

La baza oricărui test de evaluare stau itemii, care reprezintă cele mai mici unități de conținut, alese în concordanță cu obiectivele operaționale, asumate conform programei școlare.

Aplicate în cazul examenelor, testele de cunoștințe dobândesc statut docimologic, conținutul și structura lor adaptându-se tipului de examen. Astfel, testul pentru examenul de bacalaureat la disciplina *Limba și literatura română* conține, de regulă, trei secvențe/subiecte: primul subiect implică elevul în rezolvarea mai multor sarcini/itemi formulate/formulați în baza unui text literar (de regulă, liric); cel de-al doilea presupune caracterizarea unui personaj dintr-un fragment de text nestudiat (profil real) sau elaborarea unui eseu structurat pornind de la o afirmație/temă (profil umanist); cel de-al treilea solicită crearea/scrierea unor texte cu caracter funcțional (cerere, CV, anunț etc.).

Analiza lucrărilor scrise de către elevi pe parcursul anului de învățământ ne-a permis să depistăm un șir de lacune, pe care le-ar putea comite și în rezolvarea testelor pentru examenul de bacalaureat. În cele ce urmează vom analiza câteva erori frecvente, oferind în același timp sugestii de rezolvare, pornind de la înșeși formulările itemilor:

1. Identifică un motiv și comentează-l în câteva enunțuri.

Problema cu care se poate confrunta elevul este, în primul rând, identificarea motivului. De regulă, elevii determină drept motiv orice cuvânt atestat în secvență. Or, motivul literar reprezintă un element de nivel inferior, o subunitate tematică ce contribuie la tratarea temei operei. Prin urmare, pentru a identifica un motiv, elevul trebuie să găsească în secvență / strofă / fragment cuvintele corelative din punctul de vedere al sensurilor. De exemplu, analiza primei secvențe a poeziei *Floare albastră* denotă că majoritatea cuvintelor

(„ceruri”, „râuri”, „soare”, „nori”, „stele”, „depărtare”, „piramide”, „mare”, „gândire”, „a se cufunda”), prin trecerea lor de la sensul propriu la cel figurat, funcționează într-un câmp semantic mai larg, și anume: în cel al geniului, fapt ce permite a concluziona că în această parte a operei este prezent motivul geniului. Încercările de a considera drept motive imaginile-simboluri „piramidele-nvechite”, „câmpiile asire”, „întunecata mare” ni se par nejustificate. Cât privește comentariul motivului literar atestat, pentru a facilita activitatea elevului, propunem următorul algoritm: a) definirea motivului (geniul); b) indicarea secvenței în care el apare (în prima secvență a poeziei); c) evidențierea cuvintelor corelative semantic și care scot în evidență motivul respectiv („ceruri”, „râuri”, „soare”, „nori”, „stele”, „depărtare”, „piramide”, „mare”, „gândire”, „a se cufunda”); d) precizarea câmpului semantic pe care acestea îl instituie (al geniului / omului superior); e) descifrarea sugestiilor pe care le transmit cuvintele prin sensurile lor conotative / denotative (...omul superior este absorbit / tentat să cunoască tainele lumii, sugerate de simbolurile „piramidele-nvechite”, „câmpiile asire”, „întunecata mare”); f) formularea temei care este tratată și cu ajutorul motivului în cauză (condiția geniului în contextul lumii terestre).

2. Comentează, în 4-5 enunțuri, semnificația titlului în raport cu mesajul global al operei.

Conform definiției din DEX, prin titlu se înțelege un „cuvânt sau text pus în fruntea unei lucrări sau a unei părți distincte a ei, indicând rezumativ sau sugestiv cuprinsul acesteia”. Referindu-se la titlul operei literare, Paul Cornea menționa că „pentru a-l atrage pe cititor trebuie ca numirea operei să fie nu atât corectă, cât și șocantă, nu atât exactă, cât sugestivă” [2, p.125].

De reținut, de asemenea, că titlul, ca și versurile, este un element al structurii de suprafață a operei literare și, spre deosebire de temă, de ideea poetică/mesaj, el sintetizează trăiri, gânduri, sentimente, viziunea autorului. Deci, pus în situația de a comenta titlul unei opere literare, elevul ar fi bine, mai întâi, să determine:

- din ce se compune titlul (dintr-un substantiv/adjectiv, verb, adverb, dintr-o îmbinare de cuvinte, dintr-un enunț, dintr-o figură de stil etc.);
- ce legătură are titlul cu tema și cu mesajul textului (este reluat în text/este explicit/incifrat);
- ce indică/denumeste el: o stare (*Nevroză* de G.Bacovia), o atmosferă (*Plouă* de G.Bacovia), locul (*În parc* de G.Bacovia), timpul (*Când* de Gr.Vieru), specia (*Elegie de toamnă* de Radu Stanca), tema (*Mama* de Gr.Vieru), sentimentul dominant (*Singurătate* de M.Eminescu), personajul (*Orfeu și Euridice* de Șt. Augustin Doinaș), un îndemn (*Lasă-ți lumea...* de M.Eminescu) etc.
- dacă titlul conține (sau nu) o sinteză a ideilor transpuse în text (*Arta și iubirea* de N.Crainic).

Pornind de la aceste repere, elevul va putea să comenteze lesne titlul, cele patru-cinci enunțuri ale sale având, de exemplu, următoarea formă: „Titlul poeziei *Floare albastră* este alcătuit dintr-o îmbinare de cuvinte, care, la rândul ei, se constituie dintr-un substantiv și un adjectiv, acesta din urmă făcând parte din sfera cromatică. Reluat în ultima strofă a poeziei, titlul are valoare de simbol, «floare albastră» fiind expresia însăși a inexprimabilului, a infinitului. De fapt, titlul sintetizează ideile textului: iubirea terestră este efemeră («Și-a murit iubirea noastră») în raport cu cea eternă, din planul idealității, spre care tinde eul liric, întruchipată de floarea albastră («Floare-albastră, floare-albastră»).

3. Interpretează, într-un text coerent de 5-6 enunțuri, un simbol atestat, comparându-l cu același simbol dintr-o altă operă.

Dincolo de problema cu care s-ar confrunta (să nu-și poată aminti vreo operă/vers în care este prezent simbolul respectiv), elevul ar putea greși (și, evident, ar pierde puncte) limitându-se la formula de tipul: „În ambele opere acest simbol sugerează...”, „Acest simbol este atestat și în opera, sugerând”. Considerăm că algoritmul soluționării acestui item trebuie să includă cel puțin trei pași:

- să fie comentată sugestia simbolului atestat în poezia dată (ex.: „Simbolul *lună* atestat în versurile «Peste vârfuri trece lună/Codru-și bate frunza lin» sugerează eternitatea universului în raport cu efermeritatea ființei umane”);
- să fie comentată sugestia simbolului atestat în opera la care se face referință (ex.: „Acest simbol, al lunii, este atestat și în poezia *Sara pe deal* de M.Eminescu, în versul «Luna pe cer trece-așa sfântă și clară», poetul scoțând în evidență atât conceptul de *panta rhei*, cât și ideile de renaștere a sentimentului iubirii odată cu lăsarea serii, de deschidere spre cosmos a idilei”);
- să fie comparate cele două semnificații ale simbolului și să se formuleze concluzia (ex.: „După cum reiese din cele două comentarii, simbolul *lună* are semnificații diferite, acestea fiind determinate și de temele abordate de autor în poeziile respective: dorul de moarte și iubirea”).

4. Analizează, în 5-7 rânduri, rolul pronumelor în personalizarea discursului poetic/a vocii lirice.

Respectivul item urmărește evaluarea cunoștințelor elevilor referitoare la eul liric, la ipostazele acestuia. Prin urmare, subliniem că descrierea poetică se deosebește de una nepoetică și prin faptul că limbajul celei dintâi este afectiv, că fondul ideatic al poeziei (mai ales în lirica meditativ-filosofică) nu se constituie din concepte și idei pure, abstracte, ci subiectivizate prin trăire. În accepția modernă, poezia este o expresie a eului, „vorbi” despre eu. „Scriu (...) și pentru a scăpa de realitate, dar și pentru a-mi afirma realitatea proprie, de asemenea, pentru a-mi da seama mai bine cine sunt”, declara John Ashberry într-un interviu. Poetul, în creația sa, poate genera euri sau fragmente de eu. Scindarea eului, dedublarea lui, eul multiplicat, eul personalizat, impersonal etc. exprimă, după A.Mușina, tocmai acea situație paradoxală: nu poți comunica o emoție, nu poți transmite un conținut psihic, nu poți sensibiliza un cititor (adică să-l smulgi din masa amorfă a publicului și să-l faci să trăiască poezia) decât în măsura în care ieși din tine însuși, devii impersonal [4, p.148-149]. Direct ori indirect, explicit ori implicit, spiritul poetului este prezent în operă. Omul-poet vede în lumea reală ceea ce starea lui sufletească și gândirea îl determină să vadă. Din această lume el alege și descrie în poem ceea ce îl exprimă ca afectivitate și inteligență. Emoția poate fi transmisă fie în mod direct (lirism confesiv), fie printr-un intermediar (lirism „obiectiv”, în care intermediarul este eroul liric sau un alt element al liricii reale, care, devenit simbol, sugerează stări afective și viziuni subiective). Prin urmare, profesorului îi revine sarcina de a-l ajuta pe elev „să vadă” că poezia este o construcție în interiorul căreia sălășluiește un suflet, că ea reprezintă o afirmare a eului într-o continuă încercare de a se defini pe sine. În final, elevul va putea să descopere emoția dominantă a poeziei (regret, nostalgie, tristețe, bucurie etc.), să determine tipul de lirism (confesiv ori obiectiv), precum și ipostazele, înfățișările eului poetic, trăsăturile lui definitorii, relațiile care se stabilesc între el și lume. Or, într-o poezie, eul liric individual are ca mărci gramaticale pronumele personal/posesiv persoana I, singular (*eu, meu*), forma verbelor la persoana I, singular („...suspîn și sufăr”); cel colectiv, care face parte din națiunea sa, dintr-un grup, se exprimă prin intermediul pronumelui personal/posesiv persoana I, plural (*noi, noastre*); eul general (entitate metafizică ce se confundă cu întreaga omenire) are ca marcă gramaticală pronumele personal persoana a II-a, singular/plural (*tu, voi*); eul dual/perechea celor doi (îndrăgostiți) – pronumele *noi, eu – tu*; iar eul-mască (lirica rolurilor) se realizează prin pronumele *el, ea* sau substantive comune sau proprii. Așadar, propunându-și să comenteze rolul pronumelor atestate în text, elevul își poate formula gândurile în felul următor: cu referire la poezia *Lacul* de M.Eminescu – „Pronumele personal *eu* accentuează ipostaza unui eu liric individual, dorința poetului de a-și individualiza trăirile. Simțind nevoia de a se destăinui, de a se confesa, el recurge la persoana I, singular («...suspîn și sufăr»); cu referire la poezia *Noi* de O.Goga – „Prezența pronumelui personal *noi* («La noi sunt codri verzi de brad...»), a adjectivului pronominal posesiv *noastre* («...cântarea pătimirii noastre») accentuează integrarea eului liric în colectivitatea etnică din care face parte, solidarizarea lui cu cei mulți, sentimentul său de empatie”.

Dacă într-o poezie se atestă o alternanță a eului individual cu eul colectiv / eul general, elevul va insista pe ideea de joc de atitudini ale autorului operei, în continuare urmând a le preciza (ex.: „În primele strofe ale poeziei *Testament* de T.Arghezi poetul vorbește de un *noi*, care înseamnă conștiința colectivității din care face parte, ca notă esențială distingându-se sentimentul solidarității. Persoana I plural e un reflex al spiritului de integrare a poetului în colectivitatea socială. Simțind nevoia unei destăinuirii, a unei mărturisiri directe și categorice, autorul, în versurile următoare, adoptă formele eului individual («Eu am ivit cuvinte potrivite...»).

5. Compară, într-un text coerent de 7-8 rânduri, mesajul poeziei date cu mesajul similar/apropiat al altui text studiat.

Menționăm că, pentru a rezolva itemul respectiv, elevul va trebui:

- să enunțe tema poeziei date;
- să desprindă și să formuleze viziunea autorului asupra problemei/temei abordate din prima operă (viziunea asupra iubirii/timpului etc.);
- să enunțe tema abordată în cea de-a doua operă;
- să formuleze viziunea autorului asupra problemei, desprinsă din opera la care se va face referință.

Propunem o mostră de rezolvare a itemului: „În poezia *Singurătate*, M.Eminescu abordează tema singurătății. Survenită în urma despărțirii de iubită, solitudinea este pentru el un hău, un pustiu sufletec ce-l face să se zbată dramatic între amintirile grele care «țârieșc încet ca greieri» și tristețea dezamăgirilor («Ah, de câte ori voit-am/Ca să spânzur lira-n cui»). Cufundându-se în lumea viselor, a autoiluzionării, eul liric trăiește deopotrivă sentimentul plinului sufletec («Eu stau șoptind cu draga/Mână-n mână, gură-n gură») și al regretului pentru curgerea implacabilă a timpului («Și mi-i ciudă cum de vremea/Să mai treacă se îndură»).

Mesajul acestei creații se regăsește și în poezia *Departate sunt de tine*, în care autorul abordează aceeași temă a singurătății. Eul liric, retras în solitudinea melancolică, «lângă foc», trăiește emoția unei idile consumate: «Departate sunt de tine», «...dinainte prin ceață parcă-mi treci». În viziunea poetului, durerea este drama unei ființe neînțelese, neînțelegerea echivalând cu pustiirea vieții, cu încremenirea simțirii și cu secarea creației”.

6. Comentează, în 10-12 enunțuri, mesajul global al poeziei *Trecut-au anii* de M.Eminescu în raport cu afirmația „Cu toții avem câte o mașină a timpului. Pe unii ne duce înapoi în timp, această mașină fiind numită amintire. Pe alții ne îndreaptă spre viitor, această mașină a timpului purtând numele de visare” (Jeremy Irons).

Conform baremului de corectare elaborat de Minister (un astfel de barem poate fi găsit pe site-ul Ministerului, sesiunea 2014), elevul va avea: a) de formulat mesajul global al poeziei (3 pct.); b) de raportat mesajul global la titlu (2 pct.); c) de dezvoltat ideea din afirmație (2 pct.); d) de relaționat propriul punct de vedere despre mesaj cu afirmația în cauză (2 pct.). Ținem să atragem atenția asupra faptului că textul elaborat de elev trebuie să conțină nu mai puțin de 4 alineate, în funcție de cerințe. Textul lui poate arăta în felul următor:

„Poezia *Trecut-au anii* reunește motivele *fugit irreparabile tempus, soarta schimbătoare, paradisul pierdut al copilăriei, spaima îmbătrânirii, a singurătății și a morții*. În viziunea poetului, viața este germenul morții, vremea fabuloasă a copilăriei fiind pierdută dincolo de pragul timpului mișcător («Pierdut e totu-n zarea tinereții»). Timpul real nimicește, destramă. Emoția eului liric, provocată de sentimentul efemerității noastre, deci de condiția tragică a omului, este tristețea apăsătoare, copleșitoare, cu efecte malefice, paralizante chiar și asupra muzei, a spiritului său lăuntric: «Cu mâna mea în van pe liră lunec».

Titlul poeziei este alcătuit din verbul «trecut-au» (o formă arhaică a perfectului compus cu auxiliarul inversat, care conține deja sugestia vechimii și-l accentuează totodată pe verbul «a trece»). Forma gramaticală aleasă pentru substantivul *anii* (articulat hotărât) transmite o concretete anume: sunt anii pe care poetul îi știe, îi privește în muta lor perindare prin văile amintirii.

Conform lui Jeremy Irons, timpul este implacabil, ireversibil. Amintirile sunt unica mărturie a vieții consumate deja, a curgerii ei spre veșnicul întuneric. Salvarea de sentimentul timpului sunt visele. Ele îi insuflă omului puterea de a învinge sentimentul destrămării.

Poezia *Trecut-au anii* și afirmația lui Jeremy Irons exprimă același mesaj. În opera eminesciană, opoziția dintre trecutul scăldat în lumină, sugerat de metafora «zarea tinereții» și prezentul trist, sfâșietor («azi nu mă-ncântă») amplifică sentimentul perisabilității iminente a omului. Tot ceea ce a oferit farmec vieții de copil («povești și doine, ghicitori, eresuri») a fost înghițit de timpul necruțător. Amintirile și visele, despre care vorbește autorul afirmației, reprezintă cele două fațete ale timpului (trecut și viitor) și, implicit, destinul implacabil al omului”.

7. Raportează poezia la un gen și la o specie literară, argumentându-ți opinia.

Rezolvând acest item, elevii, de regulă, numesc trăsăturile genului și ale speciei în cauză. Or, conform condiției, ei trebuie și să argumenteze orice trăsătură cu exemple din text. Mai jos propunem o variantă de răspuns.

„Poezia *Nervi de toamnă* de G.Bacovia aparține genului liric, deoarece:

- este scrisă în versuri, aranjate în trei catrene, în care versul al doilea rimează cu cel de-al patrulea («oftează» – «burează»), iar primul și al treilea nu rimează;
- este prezent eul liric, ale cărui mărci gramaticale sunt pronumele personal, persoana I, singular («eu», «mă», «îmi»), verbele la indicativ prezent, persoana I, singular («stau», «mă duc», «mă-ntorc» etc.);
- are un pronunțat caracter subiectiv, afectiv, marcat de stările trăite de eul liric (boală, tristețe, pustiu și dezechilibru sufletesc), sugerate de personificarea «copacii oftează», metonimiile-simbol «tuse», «plânsset», simbolurile «ploaie» («burează») etc.

Poezia este o elegie cu elemente de pastel, deoarece:

- sentimentul dominant este cel al tristeții, prezentă într-o gamă variată: boală, singurătate, dezechilibru sufletesc, răs absurd;
- aspectele de viață care determină sentimentul fundamental al eului liric sunt: toamna, ploaia, boala, frigul și, în ultimă instanță, singurătatea, care devin și simboluri ale poeziei;
- este prezent un tablou de natură («E toamnă, e foșnet, e somn ... / Copacii, pe stradă, oftează /.../ Și-i frig și burează»).

8. Caracterizează, în limita a 1,5 pagini, personajul-protagonist din fragmentul dat.

Trebuie de menționat că orice caracterizare de personaj se realizează în baza câtorva parametri propuși de evaluator. În linii generale, elevii se descurcă destul de bine în ceea ce privește identificarea trăsăturilor de caracter și a modalităților de caracterizare a personajului. Dificultățile și greșelile comise de ei vizează raportarea personajului la un anumit tip uman și la un personaj asemănător dintr-o altă operă. Rezolvând această sarcină, elevii, de cele mai multe ori, neglijează fie statutul social, fie cel psihologic, fie cel moral al personajului. În cazul în care trebuie să definească, de exemplu, statutul psihologic al lui Virgil Tonegaru (romanul *Disc* de G.Meniuc), ei vor trebui să releve următoarele caracteristici și argumente extrase din fragmentul propus: viguros („era o natură plină de vigoare”), satisfăcut de propria îndeletnicire („Era mulțumit că trebuirile îi merg bine”), nestăpânit („Acasă (...) se irita grozav, dacă era contrazis”), rece, indiferent, dar cu sentimentul datoriei față de soția sa, Năstaca („Față de Năstaca n-avea simțăminte gingașe, deși nu-i refuza nimic”), afectiv („(...) față de Ștefania, fiica sa, avea o mare slăbiciune. O răsfăța în toate”). Referindu-se la statutul moral al acestuia, elevii vor susține cu argumentele de rigoare că personajul este avar („în veșnică goană după bani”), dornic de înavuțire („meseria lui de iconar se transformă în mijloc de înavuțire”), lipsit de orice ambiție de a-și explora și de a-și valorifica talentul, dar cu un spirit întreprinzător („Dacă în tinerețe mai păstrase oarecare ambiție să se distingă prin darul său de zugrav, mai târziu spiritul întreprinzător a evoluat”), autoritar cu soția sa („Acasă dădea dispoziții, cerea să fie respectat”), snob („Acum avea ocazia să calce pragul unor persoane din lumea înaltă, să fie și el o «spiță» din roata epocii”). Conform statutului său social și conform ocupației, Tonegaru este iconar, zugrav, soț și tată. Ca tip uman, el reprezintă artistul/creatorul talentat, dar care nu vrea să se distingă prin acest dar, dornic de înavuțire, superficial, avar, snob, afectiv cu unii și autoritar cu alții, nefiind în stare să-și controleze emoțiile, cerând, în schimb, să fie respectat.

Tratând un alt aspect al itemului, relaționarea personajului din fragmentul propus cu un altul dintr-o operă studiată/citită, elevii, de obicei, scriu enunțuri previzibile, de exemplu, atunci când se referă la Ilie Moromete: „Ca și Ion, Ilie Moromete iubește pământul, considerând că acesta îi asigură nu numai existența, ci și respectul oamenilor”. Chiar dacă afirmația este justă, ea nu le poate asigura elevilor un punctaj maxim. Pentru a-l obține, ei, într-un alineat, trebuie să dezvăluie tipologia personajului din opera pe care o aleg și, ulterior, să formuleze concluzia cu privire la asemănările/deosebiriile dintre aceste două personaje. Deci, înainte de a raporta personajul Ion la protagonistul romanului *Moromeții*, elevul va trebui să scrie că: „Ilie Moromete este un țăran cu pământ, dar permanent amenințat să-l piardă. Harnic, autoritar cu feciorii săi, sociabil, el nu devine un rob al pământului, considerând că omul trebuie să aibă și clipe de răgaz pentru a contempla viața. Crede că va putea să reziste tuturor greutăților vieții, construindu-și fericirea pe iluzie, având convingerea că lumea este așa cum și-o închipuie el, că nenorocirile sunt numai ale altora. Acest fapt explică prăbușirea personajului”.

În concluzie subliniem că, în procesul receptării textului literar, caracterizarea personajelor este încă tributară unui schematism (se insistă excesiv asupra trăsăturilor psihocaracterologice). Ceea ce rămâne în afara demersului analitic este tocmai punerea în lumină a anumitor valențe ale personajului privit/analizat din diverse perspective. Or, a caracteriza un personaj înseamnă a-l simți, a-i înțelege comportamentul, a-l raporta la universul de viață ce l-a generat și în care își duce existența, la ideologia epocii exprimată în modelul uman elaborat, a-l judeca valoric, a-i desprinde virtuțile sau defectele lui morale ca tip artistic. Numai realizând, împreună cu elevii, toate aceste obiective, se poate spune că analiza literară a unei opere artistice și, implicit, caracterizarea personajului au o finalitate eficientă.

Bibliografie:

1. CRISTEA, S. *Dicționar de pedagogie*. București: Litera Internațional, 2000.
2. CORNEA, P. *Introducere în teoria lecturii*. Iași: Polirom, 1998.
3. HOLBAN, I. *Testele de cunoștințe*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1995.
4. MUȘINA, AI. *Eseu asupra poeziei moderne*. Chișinău: Cartier, 1997.

Prezentat la 03.03.2015